

Sygn. akt **III AUa 2303/15**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 sierpnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jolanta Cierpiał

Sędziowie: SSA Ewa Cyran /spr./

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans

Protokolant: st. sekr. sądowy Agnieszka Perkowicz

po rozpoznaniu w dniu 31 sierpnia 2016 r. w Poznaniu

sprawy **(...) Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. w P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

przy udziale zainteresowanego M. P.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji(...) Przedsiębiorstwa (...)Sp. z o.o. w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 12 sierpnia 2015 r. sygn. akt VIII U 5837/14

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 oraz poprzedzającą go decyzję i stwierdza, że przychód osiągnięty przez M. P. w maju 2011r. w kwocie 2906,40 zł z tytułu dofinansowania do wczasów nie stanowi podstawy wymiaru składek;**
- 2. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 i zasądza od pozwanego na rzecz odwołującej spółki kwotę 60zł tytułem zwrotu kosztów procesu;**
- 3. zasądza od pozwanego na rzecz odwołującej spółki kwotę 165 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu odwoławczym.**

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans	SSA Jolanta Cierpiał	SSA Ewa Cyran
-------------------------------------	----------------------	---------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 lipca 2014 roku nr (...), adresowaną do (...) sp. z o.o. i M. P., Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., określili podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne **M. P.** z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek: (...) sp. z o.o. w okresie 05/2011.

Zdaniem organu rentowego płatnik składek udzielając świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie zastosował kryterium socjalnego.

Odwołanie od tej decyzji wywiódł płatnik składek (...) Przedsiębiorstwo (...) w P. Sp. z o.o.. W ocenie odwołującej redystrybucja środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nastąpiła z uwzględnieniem kryteriów socjalnych.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 12 sierpnia 2015 roku w sprawie VIII U 5837/14 oddalił odwołanie płatnika składek (...) Przedsiębiorstwa (...) w P. sp. z o.o. od powyższej decyzji (pkt 1) oraz orzekł o kosztach procesu (pkt 2).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i prawne:

W okresie 1.01.2010 - 31.12.2013 w (...) Sp. z o.o. obowiązywał Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych wprowadzony aneksem nr (...) do zarządzenia (...) nr (...).

W myśl § 6 Regulaminu środki Funduszu przeznaczone były na finansowanie lub dofinansowanie kosztów uczestnictwa osób uprawnionych do korzystania z Funduszu w różnych rodzajach i formach działalności socjalnej, a zwłaszcza na wczasy wypoczynkowe lub profilaktyczno - lecznicze, w tym zakupione indywidualnie przez osobę uprawnioną oraz wypoczynek dzieci i młodzieży do lat 18, a przypadku kształcenia się w dziennej szkole ponadpodstawowej do lat 20 - organizowany przez zakład pracy lub zakupiony indywidualnie przez osobę uprawnioną, w formie kolonii wypoczynkowych i zdrowotnych, obozów oraz zimowisk. Prawo do korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych miały osoby wymienione w § 7 Regulaminu, w tym pracownicy oraz członkowie ich rodzin.

Stosownie do treści § 4 ust. 1 Regulaminu przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależniono od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Dopłata z Funduszu do ceny wczasów oraz wypoczynku dzieci i młodzieży wynosiła 70% (§ 12 Regulaminu). Dopłatę można było zwiększyć do 90% w przypadku wypoczynku dzieci i młodzieży oraz do 80% w przypadku dopłaty do wczasów, o ile zostały spełnione łącznie dodatkowe warunki w postaci:

- posiadania przez uprawnionego wnioskodawcę co najmniej dwojga dzieci (nie dotyczy osób samotnie wychowujących dziecko),
- osiągnięcia przez wnioskodawcę przychodu na członka rodziny nie przekraczającego 75% minimalnego wynagrodzenia,
- poświadczenia przychodów rodziny poprzez złożenie oświadczenia - załącznik nr 7 do Regulaminu (oświadczenie w sprawie wysokości dochodu na jednego członka rodziny w roku ...).

Aneksem nr (...) z dnia 26 stycznia 2011 roku ustalono, iż przyznawanie pomocy z okazji Świąt Bożego Narodzenia lub Świąt Wielkiejnocy następować będzie przy uwzględnieniu osiąganego progu dochodowego, a ubiegający się o te świadczenia będą składać wniosek - oświadczenie w sprawie wysokości dochodu na jednego członka rodziny w roku ..., stanowiący załącznik nr (...) do Regulaminu.

Podstawą ubiegania się o ulgowe wczasy czy dopłatę do wczasów zakupionych indywidualnie, jak i świadczenie w zakresie wypoczynku dzieci i młodzieży, było złożenie wniosku przez osobę uprawnioną według wzoru określonego w §17 ust. 1 (wniosek o przyznanie wczasów ulgowych / refundacji oraz wniosek o przyznanie kolonii / zimowiska - załączniki nr 1 i 3 do Regulaminu). Każda osoba uprawniona mogła ubiegać się o przydział ulgowych wczasów

nie częściej niż co dwa lata (§ 15 Regulaminu). Warunkiem wypłaty dofinansowania do wczasów było skorzystanie z wczasów zorganizowanych przez Spółkę albo przedstawienie faktury lub rachunku za zakupione indywidualnie wczasy.

Nadto w Regulaminie zapisano, że koszt jednego skierowania na wczasy, na wypoczynek dzieci i młodzieży, do którego może być przyznana dopłata z Funduszu w danym roku kalendarzowym ustalany jest corocznie w uzgodnieniu z organizacjami związkowymi (§11).

W latach 2010 - 2011 w odwołującej Spółce ustalono, iż wyżej opisane progi dopłat do wczasów oraz wypoczynku dzieci i młodzieży (owe 70%, 80% i 90%) będą odnosiły się : 1/ do kwoty 1.300 zł na osobę w przypadku dopłat do wczasów, a tym samym maksymalna dopłata wynosić mogła odpowiednio : 910 zł na osobę (1.300 zł *70%), 1.040 zł na osobę (80%),

2/ do kwoty 1.200 zł na osobę w przypadku dopłat do wypoczynku dzieci i młodzieży, a tym samym maksymalna dopłata wynosić mogła odpowiednio : 840 zł na osobę (1.200 zł *70%), 1.080 zł na osobę (90%).

W praktyce korzystanie z dopłaty do wczasów lub do wypoczynku dzieci i młodzieży wyglądało w ten sposób, że w określonym terminie pracownik musiał złożyć wniosek według określonego wzoru. W przypadku, gdy pracownik ubiegał się o dofinansowanie w wysokości 70% ceny, do wniosku nie dołączał oświadczenia o wysokości dochodu na jednego członka rodziny w danym roku. Oświadczenie takie było składane jedynie przez te osoby, które chciały uzyskać wyższą dopłatę i jednocześnie spełniały kryteria dotyczące wysokości dopłat określone w Regulaminie. Każdy pracownik, który złożył wniosek o przyznanie dofinansowania i przedłożył fakturę dotyczącą organizacji wczasów lub wypoczynku dzieci i młodzieży albo skorzystał z form wczasów i wypoczynku organizowanych przez odwołującą uzyskiwał stosowne dofinansowanie w wysokości do 70% poniesionych kosztów organizacji wczasów lub wypoczynku dzieci i młodzieży, jednakże nie więcej niż odpowiednio 910 zł na osobę w przypadku wczasów oraz 840 zł w przypadku wypoczynku dzieci i młodzieży. O przyznaniu dopłaty decydowała Komisja Socjalna odwołującej, przy czym nieprzyznanie świadczenia mogło mieć miejsce jedynie wówczas, gdy pracownik miał zawartą umowę o pracę na okres próbny bądź ze względu na większą niż przewidziano w Regulaminie (raz na dwa lata) częstotliwość występowania z wnioskami o dofinansowanie.

Tym samym procedura przyznawania dopłat do wczasów lub do wypoczynku dzieci i młodzieży była dwuetapowa - pracownik w pierwszym kwartale danego roku występował z wnioskiem o świadczenie i jeżeli chciał uzyskać dopłatę wyższą aniżeli 70%, to składał wraz z wnioskiem oświadczenie o wysokości dochodu na członka rodziny według wzoru przewidzianego dla tego świadczenia. Po zebraniu wniosków Komisja Socjalna odwołującej wywieszała listy z nazwiskami osób, które uzyskały prawo do dopłaty, przy czym jej wysokość dla każdego z pracowników była ustalana w momencie przedłożenia faktury potwierdzającej poniesienie kosztów wypoczynku bądź po skorzystaniu z oferty wypoczynku odwołującej Spółki. Pracownicy, którzy domagali się przyznania dopłaty w wysokości wyższej aniżeli 70% nie składali wówczas kolejnego oświadczenia o wysokości dochodu na członka rodziny. Ci pracownicy, którzy wcześniej nie złożyli oświadczenia o wysokości dochodu na członka rodziny otrzymywali dopłatę w wysokości 70% poniesionych kosztów z ograniczeniem do kwoty 910 zł na osobę przy wczasach / 840 zł przy wypoczynku dziecka.

W 2011 roku w odwołującej Spółce wprowadzono świadczenia w postaci pomocy świątecznej finansowane ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Warunkiem ich uzyskania było złożenie oświadczenia o wysokości dochodu na jednego członka w rodzinie w roku poprzednim. Oświadczenie to było składane w marcu na druku według wzoru ustalonego w aneksie do Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Było to oświadczenie odrębne od tego składanego przez pracownika, który ubiegał się o wyższą aniżeli 70% dopłatę do wczasów lub do wypoczynku dzieci i młodzieży.

M. P. zatrudniony w roku 2011 w (...) Przedsiębiorstwie (...) w P.sp. z o.o. był uprawniony do korzystania ze świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Ubezpieczony M. P. wystąpił do odwołującej się Spółki o przyznanie dofinansowania do wczasów, nie składając oświadczenia o wysokości dochodu na członka rodziny w roku i uzyskał w maju 2011 roku kwotę 2906,40 zł tytułem dofinansowania do wczasów dla czterech osób. Ponieważ cena wczasów na jedną osobę wyniosła 1260 zł to dopłata wyniosła po 882 zł ($1260 * 70\%$), a na dzieci po 816 zł – stąd dopłata po 571,20 zł ($816 * 70\%$). Płatnik składek nie uwzględnił uzyskanego dofinansowania w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne ubezpieczonego za okres 05/2011.

W okresie styczeń - marzec 2014 roku organ rentowy prowadził kontrolę w odwołującej Spółce w zakresie prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których poboru zobowiązany jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych i wypłacanie tych świadczeń oraz dokonywanie rozliczeń z tego tytułu, prawidłowość i terminowość opracowywania wniosków o świadczenia emerytalne i rentowe oraz wystawiania zaświadczeń lub zgłaszania danych dla celów ubezpieczeń społecznych.

Kontrolą objęto okres 1.01.2010 - 31.12.2011. W toku kontroli w oparciu m.in. o przesłuchanie K. M., kierownika biura obsługi pracowników (kadry, wynagrodzenie, działalność socjalna) oraz zgromadzone dokumenty organ ustalił, iż płatnik składek w składanych deklaracjach rozliczeniowych nie wykazywał tego, by obliczał składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych od przychodów uzyskiwanych przez pracowników z tytułu dopłat do ceny wczasów oraz wypoczynku dzieci i młodzieży. Jednocześnie ustalono, że w roku 2010 z dofinansowania do wczasów wyższego aniżeli 70% ceny skorzystało 17 pracowników Spółki (...) (ok. 2,7%), a w roku 2011 - 11 pracowników (ok. 1,6%). Z kolei podwyższone dofinansowanie do wypoczynku dzieci i młodzieży w roku 2010 uzyskało 15 pracowników (ok. 8,6%), a w roku 2011 - 17 osób (ok. 9%). Pozostałe osoby, które wystąpiły z wnioskiem o dofinansowanie lub sfinansowanie kosztów wczasów czy wypoczynku dzieci i młodzieży uzyskały dopłaty w wysokości odpowiadającej 70% poniesionych kosztów, czyli nie więcej niż 910 zł na osobę. Tym samym taką dopłatą do wczasów wielkości do 70 % ceny otrzymało w roku 2010 - 612 pracowników, a w roku 2011 - 686 pracowników. Dopłata do wypoczynku dzieci i młodzieży w wysokości do 70 % ceny objęła w 2010 roku 160 pracowników, a w roku 2011 - 172 pracowników.

Konsekwencją kontroli było m.in. wydanie zaskarżonej decyzji.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji, uznał, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie Sąd zaznaczył, że dla rozstrzygnięcia nie miały znaczenia zarzuty co do naruszenia przez pozwanego przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

W dalszej kolejności Sąd I instancji powołał przepisy właściwe do rozstrzygnięcia, tj. art. 6 ust. 1, art. 18 ust. 1, art. 18a, art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, a także art. 4 pkt 9 tej ustawy w zw. z art. 12 ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, art. 81 ust. 1 i ust. 6 ustawy z 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, jak również rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz art. 2 pkt 1 i art. 8 ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych

W ocenie Sądu Okręgowego, w okolicznościach sprawy nie sposób uznać, ażeby świadczenie przyznane zainteresowanemu miało charakter socjalny i tym samym, by można je wyłączyć z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Sąd zaznaczył, że brzmienie art. 8 ust. 1 ustawy nie upoważnia do przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych bez uwzględnienia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Przepis ten wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Odwołująca spółka wypłacając swoim pracownikom, dofinansowanie do wczasów,

nie uczyniła zadość wymogom stawianym w przywołanych przepisach oraz Regulaminie. Spółka, mimo treści Regulaminu (§ 4 ust. 1), nakazującego, zgodnie z brzmieniem przepisu art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych ustawy, uzależnienie przyznawania ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z Funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby ubiegającej się o świadczenie, ograniczyła się w przypadku zainteresowanego do odebrania od niego wniosku o świadczenie i przedłożenia dowodów poniesienia kosztów wczasów. Odwołująca w żaden sposób nie analizowała i nie uwzględniała tego, przyznając świadczenie, ile osób prowadzi z zainteresowanym gospodarstwo domowe, ile osób pozostaje na jego utrzymaniu, jaki jest jego majątek, jakie osiąga dodatkowe dochody, czy i w jakiej wysokości oraz z jakiego tytułu dochody osiągają pozostali członkowie jego rodziny, czy uiszcza lub otrzymuje alimenty, mimo, iż taki obowiązek wynikał z Regulaminu. Podnieść należy, że spółka sama w Regulaminie ZFŚS wprowadziła zasadę wskazującą, iż przyznanie i wysokość świadczeń socjalnych dla osób uprawnionych uzależnia się od ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Skoro zatem spółka wprowadziła takie zasady, zgodnie zresztą z kryteriami ustawowymi, to winna ich przestrzegać, czego nie uczyniła. Dopiero bowiem zebranie choćby w minimalnym zakresie informacji o wysokości przychodu na członka rodziny zainteresowanego i uwzględnienie uzyskanych danych przy ustalaniu wysokości świadczeń z Funduszu umożliwiłoby uznanie, iż świadczenie to przyznane zostało zgodnie z przepisami ustawy i jako takie stanowi świadczenie socjalne.

Sąd I instancji stwierdził, że przyznanie dofinansowania do wczasów w wysokości 70% poniesionych kosztów jedynie na podstawie wniosku i dowodu poniesienia kosztów wypoczynku bez choćby złożenia przez zainteresowanego oświadczenia o wysokości dochodu na członka rodziny (co zresztą było prawidłowo praktykowane w odniesieniu do osób ubiegających się o wyższe dofinansowanie) jako wystarczającego, zgodnie z ugruntowanym poglądem judykatury, do zobrazowania sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, jest naruszeniem przepisów art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Ponadto, Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że wszyscy pracownicy odwołującej, którzy złożyli wniosek o przyznanie dofinansowania i przedłożyli dowody poniesienia kosztów wypoczynku, uzyskali dofinansowanie z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w wysokości 70% poniesionych kosztów wypoczynku, nie więcej niż 910 zł na osobę. Z powyższego wynika, iż wysokość dofinansowania była uzależniona wyłącznie od tego, jakie kwoty były przez poszczególnych pracowników przeznaczone na wypoczynek. Tak ukształtowany sposób rozdziału środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w żadnym stopniu nie uwzględnia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników odwołującej. Co więcej prowadzi on do sytuacji, w której osoba uprawniona do dofinansowania, która wydatkuje więcej własnych środków na wypoczynek, dostanie wyższe dofinansowanie aniżeli osoba, która tych środków wydatkuje mniej. Stanowi to jednoznaczne zaprzeczenie idei Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, który jest instytucją prawną mającą łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin oraz wyrównywać ich sytuację bytową. Przyznanie osobom wydatkującym większe sumy na wypoczynek, posiadającym zatem większą ilość własnych środków finansowych, wyższego dofinansowania aniżeli osobom, które na wypoczynek przeznaczyły mniej środków własnych, jak to ma miejsce w okolicznościach sprawy, prowadzi do pogłębienia różnic w poziomie życia pracowników

Bez znaczenia dla oceny prawidłowości postępowania odwołującej w kwestii rozdziału środków z Funduszu pozostają także zapatrywania co do podobieństwa sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej jej pracowników, o czym miałyby świadczyć to, że osiągnęli oni podobne zarobki z tytułu zatrudnienia w spółce.

Reasumując Sąd Okręgowy uznał, że odwołująca spółka nie uczyniła również zadość kryteriom socjalnym przy rozdziale istotnych w sprawie świadczeń poprzez określenie maksymalnych kwot dopłat do wczasów i wypoczynku oraz ustaleniu, że będą one wynosiły odpowiednio 70%, 80% i 90% z kwoty 1300 zł na osobę. Ustalenia te w żaden sposób nie odnoszą się do oceny sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej pracowników odwołującego. Oceny prawidłowości wydatkowania na rzecz zainteresowanego środków z Funduszu nie zmienia fakt, iż w Spółce w latach 2010-2011 były osoby, które uzyskały wyższe dofinansowanie. Ta okoliczność prowadzi jedynie do takiego wniosku, że wyłącznie w przypadku tych osób odwołująca zastosowała prawidłowe kryteria socjalne, odbierając od nich oświadczenia o wysokości dochodu na członka rodziny, co doprowadziło, po stwierdzeniu, iż dany pracownik spełnia kryteria określone w §12 ust. 1 Regulaminu, do przyznania wyższego dofinansowania. W pozostałych przypadkach

świadczenie przyznane pracownikom w wysokości odpowiadającej kwocie 70% poniesionych kosztów nie jest w żadnym razie świadczeniem socjalnym, a dodatkowym przysporzeniem dokonany przez pracodawcę i jako takie stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Uwzględniając powyższe rozważania, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴§1 kpc i powołanych przepisów prawa materialnego, oddalił odwołanie jako bezzasadne.

Apelację od powyższego wyroku złożyła odwołująca spółka, zarzucając:

A. obrazę przepisów prawa procesowego mogących mieć wpływ na treść wyroku poprzez:

I. naruszenie dyspozycji przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niewłaściwe jego zastosowanie, polegające na nadużyciu przez Sąd Okręgowy zasady swobody oceny dowodów,

II. naruszenie dyspozycji przepisu art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 107 § 1 k.p.a. poprzez zaniechanie zobowiązania organu rentowego do podania w decyzji ZUS podstawy prawnej jej wydania, tj. stosownych przepisów ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

B. obrazę przepisów prawa materialnego poprzez:

I. naruszenie dyspozycji przepisu art. 8 ust. 1 ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (cytowana dalej jako: ustawa o ZFŚS) poprzez jego błędną wykładnię i uznanie przez Sąd Okręgowy, że:

a) przyznawanie wysokość dopłat do wypoczynku z Funduszu w niniejszej sprawie nie zostało uzależnione „nawet w minimalnym zakresie” od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu mimo, iż odwołująca przedstawiała dowody potwierdzające odnośnie do sytuacji pracownika przy podejmowaniu decyzji o przyznaniu mu dopłaty z ZFŚS, natomiast w pozostałym zakresie stanowisko Sądu Okręgowego nie znajduje oparcia w faktach, albowiem Sąd Okręgowy oddalił dowód na okoliczność m.in. potwierdzenia posiadania przez komisję socjalną danych o sytuacji życiowej, materialnej bądź rodzinnej pracownika, składającego wniosek o dofinansowanie wypoczynku,

b) rzekomo nie istniał związek między wartością przyznawanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną pracownika, podczas gdy w rzeczywistości progi ustalone w Regulaminie ZFŚS dla (...) sp. z o.o. w wysokości 70%, 80%, 90% bądź 100% dofinansowania potwierdzają jednoznacznie, że wprost procentowa wysokość dopłaty zależała od sytuacji pracownika,

II. naruszenie dyspozycji przepisu art. 8 ust. 2 ustawy o ZFŚS, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, tj. Sąd Okręgowy uznał, że odwołująca nie przestrzegала art. 8 ust. 2 ustawy o ZFŚS nakazującego pracodawcy określać w regulaminie zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności, choć równocześnie stwierdził, że Regulamin ZFŚS w (...) sp. z o.o. został przez pracodawcę przygotowany prawidłowo i jego treść jest zgodna z obowiązującymi przepisami;

III. naruszenie dyspozycji przepisu art. 1 ust. 1 ustawy o ZFŚS w zw. z art. 10 ustawy o ZFŚS w zw. z § 8 ust. 1 i 2 Regulaminu ZFŚS dla (...) sp. z o.o. poprzez uznanie, iż to odwołująca decyduje o wysokości dofinansowania i jego rozdysponowaniu, w sytuacji gdy na podstawie przepisu § 8 Regulaminu ZFŚS to Komisja Socjalna, w której związku zawodowe dysponują przewagą nad pracodawcą w proporcji 5:1, zajmuje się rozdziałem dofinansowań, a odwołująca jest tylko administratorem (wykonawcą) decyzji podjętych przez Komisję Socjalną;

IV. naruszenie dyspozycji przepisu art. 46 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez uznanie przez Sąd Okręgowy w Poznaniu, że skoro na odwołującej spoczywa obowiązek obliczenia, potrącenia z dochodów ubezpieczonych, rozliczenia oraz opłacenia należnych składek, to tym samym odwołująca decyduje o zakresie rozdysponowania środków z ZFŚS, podczas gdy na podstawie cytowanego przepisu odwołująca jest jedynie administratorem - podmiotem dokonującym zarachowania i przekazania składek, natomiast podmiotem

podejmującym (w pełni niezależnie od odwołującej) decyzję w sprawie przyznania świadczenia i jego wysokości jest Komisja Socjalna.

C. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu I Instancji z treścią zgromadzonego materiału dowodowego.

W oparciu o wyżej sprecyzowane zarzuty apelująca wniosła o zmianę wyroku w całości i uwzględnienie odwołania w całości, zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji - przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

Pozwany organ rentowy nie złożył odpowiedzi na apelację.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie, jednakże nie wszystkie podniesione w niej zarzuty okazały się trafne.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do oceny zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego, Sąd Apelacyjny wskazuje, że sformułowane przez apelującą zarzuty obraży prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. zmierzały w istocie do podważenia oceny prawnej przyjętej przez Sąd I instancji.

Apelująca powołała art. 27 § 1 i art. 35 § 5 ustawy z 23 maja 1991 roku o związkach zawodowych, i wywodziła, iż wymóg uzgodnienia przez pracodawcę regulaminu z.f.ś.s. ze związkami zawodowymi oznacza, że pracodawca nie może wprowadzić go w życie, jeżeli nie został on zaakceptowany przez te organizacje, a w konsekwencji skoro wpływ związków zawodowych i komisji socjalnej na wydatkowanie środków funduszu był istotny, to należało uznać płatnika za zwolnionego z odpowiedzialności za kształt regulaminu i sposobu w jaki środki zostały rozdysponowane w okresie objętym decyzją.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego pogląd skarżącej jest błędny, bowiem bez znaczenia w tej kwestii pozostaje stanowisko organizacji związkowych odnoszące się do zasad dystrybucji środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Rola związków zawodowych została określona w art. 8 ust. 2 ustawy o z.f.ś.s., zgodnie z którym zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów.

Znaczna aktywność związków zawodowych działających u odwołującej przy wprowadzaniu regulaminu z.f.ś.s. wydaje się bezsporna, nie implikuje to jednak wniosków podnoszonych przez apelującą, w szczególności pozostaje bez wpływu na rolę pracodawcy w administrowaniu funduszem, jego uprawnienia i obowiązki.

W myśl art. 10 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych środkami Funduszu administruje pracodawca, on też określa w regulaminie zasady przeznaczania środków tego Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu (art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych). Fundusz ten jest instrumentem realizacji obowiązku pracodawcy zaspokajania bytowych, socjalnych i kulturalnych potrzeb pracowników (art. 16 i art. 94 pkt 4 k.p.), w konsekwencji też to on, a nie jakieś inne ciało (organ, organizacja), może prowadzić wspólną działalność socjalną na warunkach określonych w umowie (art. 9 ust. 1) ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych). Odpis na Fundusz lub brak takiego odpisu stanowi jedynie przesunięcie majątkowe o charakterze formalnym w obrębie kont, jakie posiada pracodawca.

Wobec powyższego stanowisko skarżącej uznać należało za nieuzasadnione.

Podobnie ocenić należało zarzut obrazy art. 233 k.p.c. Podnosząc w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. strona musi wykazać, jakich dowodów sąd nie ocenił lub ocenił wadliwie, jakie fakty pominął i jaki wpływ pominięcie faktów czy dowodów miało na treść orzeczenia. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że postawienie zarzutu obrazy art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu przez skarżącego stanu faktycznego przyjętego przez niego na podstawie własnej oceny dowodów. Skarżący może tylko wykazywać, posługując się wyłącznie argumentami juredycznymi, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8 poz. 139 i z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189). Odnosząc powyższe rozważania do okoliczności niniejszej sprawy Sąd Apelacyjny uznał, że dokonana przez Sąd Okręgowy ocena dowodów odpowiada regułom określonym przepisem art. 233 § 1 k.p.c., a skarżący nie wykazał jakie dowody i z jakich przyczyn zostały przez Sąd Okręgowy ocenione w sposób sprzeczny z art. 233 § 1 k.p.c.

Przechodząc w dalszej kolejności do oceny zarzutów prawa materialnego, należy w pierwszej kolejności przypomnieć, że stosownie do art. 18 ust. 1 cyt. ustawy podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi, przychód, o którym mowa w jej art. 4 pkt 9 tj. przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia m.in. w ramach stosunku pracy.

Artykuł 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych stanowi, iż przychodem ze stosunku pracy są wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężna świadczeń w naturze, bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródła finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

O tym m.in. jakie przychody nie stanowią podstawy wymiaru składek stanowi Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W szczególności, w jego § 2 ust. 1 pkt 19 wskazano, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Zasady tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych określa ustawa z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych; w myśl art. 2 ust. 1 ustawy działalnością socjalną są usługi świadczone przez pracodawcę na rzecz różnych form wypoczynku, działalność kulturalno-oświatową, sportowo-rekreacyjną udzielanie pomocy materialno-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych ustawą.

Przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej (art. 8 ust. 1).

Uwzględniając powyższe Sąd Apelacyjny wskazuje, że Sąd Okręgowy za trafne uznał stanowisko pozwanego, że w przypadku pracowników odwołującej, którzy skorzystali ze świadczeń w wysokości 80 % i 90 % a zatem, tych którzy spełnili dodatkowe wymagania przewidziane w regulaminie, zastosowano kryterium socjalne, wobec tych zaś których świadczenia wyniosły 70 % kryterium to nie zostało spełnione.

W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny dokonując kontroli instancyjnej orzeczenia zwrócił uwagę, że błędnym jest rozstrzygnięcie, w którym Sąd I instancji opierając się na tym samym przepisie obowiązującego u płatnika składek regulaminu, tj. § 12 w zw. z § 4, zróżnicował sytuację prawną pracowników, przyjmując, że część z nich ma prawo do wyłączenia otrzymanych świadczeń z obowiązku odprowadzenia składek na ubezpieczenia społeczne, druga zaś grupa z przywileju tego skorzystać nie może.

Sąd I instancji dokonał rozstrzygnięcia w sprawie w sposób bardzo rygorystyczny z pominięciem istotnych okoliczności.

Zauważyć należało, że chociaż geneza funduszu świadczeń socjalnych wyraźnie wskazuje, że instytucja ta miała przyczynić się do zaspokajania potrzeb materialnych i bytowych pracowników, nigdy nie wiązano jej wyłącznie z zapewnieniem podstawowej egzystencji i udzielaniem pomocy jedynie najuboższym pracownikom. Sugestie takiej interpretacji może nasuwać nazwa funduszu. Zarówno w języku potocznym jak i nazwach różnych instytucji termin „socjalny” odnoszony jest do ubóstwa, zaspokajania podstawowych potrzeb egzystencjalnych. Fundusz nie jest jednak instytucją prawa publicznego, do której stosuje się obiektywne mierniki ubóstwa. Poziom świadczeń jest bardzo zróżnicowany w różnych zakładach pracy, podobnie jak potrzeby osób korzystających z jego zasobów, występuje również duża swoboda dookreślenia ustawowych kryteriów przyznawania świadczeń (Iwona Sierpowska, w Monitorze Prawa Pracy Nr 6/2010, Nowe spojrzenie na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych).

Zaznaczyć ponadto należy, jak istotną rolę w prawidłowej dystrybucji środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych funduszu odgrywa regulamin funduszu. Stanowi on podstawę prawną ustalającą warunki korzystania ze świadczeń socjalnych przez osoby uprawnione.

Treść każdego regulaminu, stopień jego szczegółowości, zakres i rodzaj form działalności socjalnej finansowanej u danego pracodawcy, zależy od środków finansowych będących w dyspozycji pracodawcy, w dużej mierze związane jest to z wielkością zatrudnieniem w zakładzie pracy. Inaczej przedstawiać się będzie regulamin u pracodawcy, który zatrudnia kilkuset czy nawet kilka tysięcy pracowników oraz zwiększa środki funduszu odpisem z zysku do podziału lub z nadwyżki bilansowej. Inny będzie zakres regulaminu u pracodawcy zatrudniającego niewiele ponad 20 pracowników.

Analizując obowiązujący u odwołującej regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych należało dojść do wniosku, że odpowiada on powyższym założeniom. Regulamin istotne kwestie reguluje w sposób szczegółowy. W tym zakresie również uwzględnić należało wpływ związków zawodowych na jego kształt. Rację ma odwołująca, że związki zawodowe w procesie uzgadniania treści regulaminu z pracodawcą, kierowały się sytuacją pracowników.

Ponadto tak skonstruowany regulamin uwzględniając kryterium socjalne przy dystrybucji środków funduszu, pozwala pracodawcy w sposób pełny realizować funkcję ochronną norm prawa pracy. Zgodnie bowiem z treścią art. 16 k.p. pracodawca, stosownie do możliwości i warunków, zaspakaja bytowe, socjalne i kulturalne potrzeby pracowników. Z kolei art. 94 pkt 8 k.p. przekłada powyższą zasadę na obowiązek pracodawcy, stanowiąc, że ten jest obowiązany zaspokajać, w miarę posiadanych środków, socjalne potrzeby pracowników. Powinności pracodawców dotyczące zaspokajania potrzeb socjalnych pracowników precyzuje ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych

W powyższym kontekście istotne znacznie dla rozstrzygnięcia miał charakter przedsiębiorstwa apelującej. Odwołująca jest przewoźnikiem, który świadczy usługę przewozową w dużym mieście jakim jest P.. Istotną rolę dla funkcjonowania przedsiębiorstwa odgrywa wypoczynek zatrudnionych u odwołującej pracowników. Zdecydowana większość załogi to motorniczowie i kierowcy autobusów, zatem osoby wykonujące pracę niezwykle odpowiedzialną w transporcie publicznym, wymagającą skupienia, w narażeniu na znaczny stres, w pozycji wymuszonej, w różnych warunkach atmosferycznych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zgromadzony sprawie materiał dowodowy wskazuje, że pracodawca będąc świadomym powyższych okoliczności, wprowadził regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, który w pełen sposób odpowiada regulacji ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, a także wpisuje się w powołane przepisy kodeksu pracy. Mechanizm przyznawania spornych świadczeń uwzględniał kryterium socjalne jak i pozwalał realizować socjalny charakter świadczenia.

Szczególne uwagę zwrócić należało na treść § 15 regulaminu (wczasy).

Zgodnie z jego treścią, każda uprawniona osoba może ubiegać się o przydział ulgowych wczasów nie częściej niż co dwa lata. Uprawnieni członkowie rodziny mogą korzystać z wczasów ulgowych tylko razem z osobami, od których wywodzą swoje prawo. W szczególnie uzasadnionych i udokumentowanych przypadkach związanych z nagłym zdarzeniem losowym lub chorobą pracownika może nastąpić odstępstwo od tej zasady. Dzieci osób uprawnionych mogą korzystać także z wczasów ulgowych razem z uprawnionym do świadczeń z Funduszu dziadkiem lub babcią (ust. 1).

Pierwszeństwo w przydziale wczasów ulgowych mają zgodnie z ust. 2 osoby uprawnione, które:

- a) nie korzystały z wczasów ulgowych w poprzednich latach,
- b) pracują na stanowiskach, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze;
- c) posiadają rodziny wielodzietne;
- d) posiadają dzieci w wieku szkolnym - dotyczy turnusów odbywających się w okresie ferii szkolnych.

Dopłatę do wczasów zakupionych indywidualnie osoba uprawniona otrzymuje pod warunkiem przyznania dopłaty oraz przedstawienia w dziale (...): umowy zawartej z organizatorem wczasów, zawierającej postanowienia, że należność zostanie przekazana na jego konto przez zakład pracy, po otrzymaniu faktury, a w razie rezygnacji zwrócona zakładowi pracy lub faktury i dowodu zapłaty za wczasy (ust. 3).

Możliwości finansowe pracodawcy znajdowały odzwierciedlenie poprzez ustalenie corocznie kosztu jednego skierowania na wczasy i na wypoczynek dzieci i młodzieży (§ 11 regulaminu).

Trzeba także wskazać, że zgodnie z § 9 regulaminu, w razie stwierdzenia, że osoba uprawniona złożyła nieprawdziwe informacje o wysokości dochodu uprawniającego do świadczenia z funduszu, przedłożyła sfałszowany dokument lub wykorzystała przyznane świadczenie na cele niezgodne z jego przeznaczeniem, w tym samowolnie odstąpiła skierowanie wczasowe lub skierowanie na wypoczynek dzieci i młodzieży osobie nieuprawnionej, traci ona prawo do korzystania z funduszu przez kolejne trzy lata, a ponadto zobowiązana jest do zwrotu dopłaty do funduszu.

Reasumując, pracodawca ustalił progi warunkujące wysokość świadczenia m.in. w oparciu o stanowisko działających w spółce związków zawodowych, mających rozeznanie w sytuacji pracowników i dążących do ochrony ich interesów. Obowiązywała również maksymalna kwota refundacji. Regulamin zawiera zapisy mające zagwarantować, że uzyskiwane przez uprawnionych świadczenia są wykorzystywane zgodnie z ich celem, tj. na wypoczynek. Szczegółowo określono częstotliwość z jaką pracownik mógł skutecznie ubiegać się o świadczenie oraz karę za niełojalne zachowanie wobec pracodawcy.

Wszystkie powyższe okoliczności wskazują w ocenie Sądu II instancji, że pracodawca przy przyznawaniu świadczeń uwzględnił kryterium socjalne.

Oczywistym wydaje się także (i znajduje potwierdzenie w ustaleniach faktycznych), że osoby spełniające kryteria do uzyskania wyższych świadczeń ubiegały się o nie, przedkładając stosowną dokumentację. Trudno zatem przyjąć że w związku ze sposobem podziału środków funduszu część pracowników była pokrzywdzona.

Słusznie także apelujący zwrócił uwagę na błędy we wnioskowaniu Sądu I instancji. Nietrafnie Sąd ten przyjął, że osoba uprawniona do dofinansowania, która wydatkuje więcej własnych środków na wypoczynek, dostanie wyższe dofinansowanie aniżeli osoba, która tych środków wydatkuje mniej. W rzeczywistości miała miejsce sytuacja odwrotna. Skoro wszystkie osoby zaliczające się (przykładowo) do pracowników uprawnionych do 70 % dofinansowania, dostały dofinansowanie w wysokości 910 zł, to osoba, która wydała mniej na wypoczynek - z dofinansowania pokryła większą część wydatków, niż osoba, która wydała więcej.

Rację należy także przyznać skarżącemu, że Sąd I instancji nie wskazał podstawy, na jakiej ustalił, że osoba, która wydała wyższą kwotę na wypoczynek dysponowała większą ilością własnych środków finansowych. Taka sytuacja mogła mieć swoje źródło w wielu różnorodnych czynnikach, niezależnych od różnicy w wysokości dostępnych do dyspozycji środków finansowych.

Reasumując - organ rentowy niesłusznie zakwestionował sposób wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych przez płatnika i stwierdził, że świadczenia urlopowe na rzecz pracowników, w tym zainteresowanego, powinny stanowić podstawę wymiaru składek.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję, stwierdzając, że przychód osiągnięty przez zainteresowanego z tytułu dofinansowania do wczasów nie stanowi podstawy wymiaru składek.

W konsekwencji zmianie podlegał także punkt 2 wyroku. Stroną wygrywającą sprawę jest odwołująca spółka i to na jej rzecz, na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z § 12 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, należało zasądzić zwrot kosztów procesu.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono punkcie 3 wyroku, zgodnie z art. 98 §1 i § 3 k.p.c. oraz § 13 ust. 1 pkt 2 ww. rozporządzenia i art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans	SSA Jolanta Cierpiał	SSA Ewa Cyran
-------------------------------------	----------------------	---------------